

Aan: Het algemeen bestuur van de Groenzoom en de leden van het Natuur- en MilieuPlatform De Groenzoom

Van: Anny Beckers, voorzitter NMP De Groenzoom

Betreft: Eindnotitie Behandeling kritiek op Schetsontwerp 2.2+ Bergboezem Berkel

Datum: 20 maart 2013

Aanleiding overleg

Bij de aanbidding van het Schetsontwerp Bergboezem Berkel Versie 2.2.+ aan het Bestuur van De Groenzoom op 4 maart 2013 hebben Cas Pannekoek (Voorzitter Stichting Natuur en Milieuwacht Berkel=SNMW) en Lilian van der Horst (Voorzitter Vereniging Tegen Milieubederf en bestuurslid SNMW) aangegeven dat de door hen eerder verstrekte reacties op het Schetsontwerp onvoldoende waren verwerkt.

Na een inhoudelijke discussie met de aanwezigen (o.a. gemeenteraadsleden van Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland, bestuurslid Hoogheemraadschap van Delfland mevrouw I. ter Woorst) heeft de bestuursvoorzitter verzocht de kritiek eenduidig op papier te zetten en deze in het MilieuPlatform een finale behandeling te geven.

De overige aanwezige leden van het Platform (Rotta, NMP, Vogelwacht Delft en de BOL) ondersteunen het Schetsontwerp versie 2.2+ volledig en hopen op het realiseren van de beschreven Inrichting.

Ter voorbereiding van de finale behandeling hebben Cas Pannekoek en Lilian van der Horst de notities met kritiekpunten gemaaild aan het secretariaat van De Groenzoom. Met de uitnodiging voor de bespreking op 12 maart zijn deze notities aan alle Platformleden verzonden.

Overleg 12 maart

Cas Pannekoek en Lilian van der Horst geven aan dat ze een zeer nuttig en informatief gesprek hebben gehad met Ingrid ter Woorst op vrijdag 8 maart jl. In veel opzichten zijn hun bezwaren weggenomen. Ze vinden het spijtig dat de ontvlechting van de Bergboezemplannen (waterstaatkundige werken en overige inrichting) niet vóór de tervisielegging van het Projectplan kenbaar is gemaakt. Beide geven ze een stuk historie van het burgerlijk verzet vanuit de organisaties die ze vertegenwoordigen tegen de Bergboezemplannen. Ze hopen dat aan het eind van de bespreking vastgesteld kan worden dat het jarenlange verzet de moeite waard is geweest en de Bergboezem met al zijn landschappelijke en cultuurhistorische kenmerkend als weidevogelgebied behouden kan blijven.

Lijst kritiekpunten SNMW

Cas Pannenkoek presenteert een bijgestelde puntenlijst van kritiek, die de eerder rondgemailde lijst vervangt.

Kritiekpunten SNMW	Reactie Klankbord NMP	Verwerking
<p>1. Waterpeilbesluit Bergboezem: a. waterpeil in plan varieert tussen 5.55-5.75m –NAP; huidig peil 5.67 –NAP handhaven. b. percelen met watermolentjes gebruiken voor tijdelijk hoger peil in vroeg voorjaar.</p>	<p>a. met aangepast peil (drooglegging max. 35cm) en flexibel peil is een nog betere situatie voor de (kritische) weidevogels te realiseren; b. het is nu niet duidelijk of percelen met watermolentjes wel geschikt zijn voor plas/dras; c. aanvullende zorg: wie bedient de knoppen en hoe wordt flexibel peil bepaald?</p>	<p>a. is opgenomen in rapport; b. plas/dras percelen al dan niet met watermolentjes komt later terug in op te stellen beheerplan; c. bediening wordt onder aandacht gebracht van HHD evenals de gewenste bandbreedte flexibel peil.</p>
<p>2. Natuurvriendelijke oevers (NVO) a. beperken tot daar waar mogelijk i.v.m. agrarisch natuurbeheer b. beperkte hoeveelheid niet meer dan 500 strekkende meter NVO c. aan één zijde van sloot aanleggen</p>	<p>a. NVO zijn het doel van het project en agrarisch natuurbeheer is een middel om dit doel te realiseren; b. de natuurvriendelijke oevers worden beperkt tot de sloten die langs de Combinatieweg liggen. Bij de aanleg ook rekening houden met de beheerbaarheid! Er wordt gewezen op de kreekruggen die niet onderdeel moeten zijn van de NVO aanleg vanuit bodemhistorisch oogpunt; deze onaangetast in het landschap laten liggen; c. aan één zijde vergroot de beheerbaarheid aanzienlijk.</p>	<p>a. geen tekstwijziging b. in &3.2 en & 4.3 aanpassen c. aan één slootzijde is opgenomen in &3.2 en &4.3. Inrichtingskaart met NVO is aangepast. Kreekruggen onberoerd laten vanwege de bodemhistorische opbouw is vermeld in de tekst.</p>
<p>3. Geen rietkragen in de open polder</p>	<p>Oevers met rietruigte komen uitsluitend langs de randen van de Bergboezem voor: langs de Kronkelkade, Bypass en Bovenvaart (deze oeverinrichting valt onder verantwoordelijkheid van het HHD. De natuurvriendelijke oevers langs de watergangen in het weidevogelgebied blijven laag (dus geen metershoge rietruigte zomen). Door middel van beheer is dit heel goed te 'reguleren'.</p>	<p>In de teksten is toegevoegd dat de Uitvoeringsorganisatie De Groenzoom geen rietzomen/rietruigte aanlegt.</p>
<p>4. Alleen struinpaden over de dijken als men hard kan maken dat er absoluut geen honden komen, immers dijken zijn bestemd voor beheer met schapen.</p>	<p>Door technische voorzieningen is het mogelijk om dijkdelen te compartimenteren en zorg te dragen dat er geen honden komen. Ook een goed toezicht is belangrijk.</p>	<p>In & 3.3 is dit toegevoegd. Het wordt meegenomen in het beheerplan.</p>
<p>5. Agrarisch natuurbeheer wordt verzorgd door de agrariërs die met ons geïnvesteerd hebben met de intentieverklaring van SNMW.</p>	<p>Het pleidooi om lokale agrariërs bij het beheer in te schakelen ondersteunen alle deelnemers.</p>	<p>In hoofdstuk 2.2 en hoofdstuk 5 is verwezen naar inzet van de agrariërs en in bijlage 6 is de Intentieverklaring met de handtekeningen opgenomen.</p>
<p>6. Geen grote terreinbeheerders maar een constructie met Vockestaert en SNMW en met eventueel een vertegenwoordiger van de B.O.L. die a. het beheerplan mede</p>	<p>a. David Louwerse geeft aan dat het voor de provincie een harde eis is dat heeft geëist dat er een grote terreinbeheerder moet komen (bijv. SBB, NM, ZHL). Hij weet dat alle terreinbeheerders het voornemen hebben om lokale agrariërs bij het graslandbeheer in te schakelen.</p>	<p>a. Bij het opstellen van het beheerplan waarin het monitoringplan wordt opgenomen, zal de Klankbordgroep worden betrokken omdat hierin alle vogelwachters zijn</p>

opstellen b. later gaan monitoren en c. in de aanlegfase begeleiden ter voorkoming van onnodige schade aan het landschap.	a. en b. Men wijst op de jarenlange betrokkenheid (sinds de deelname in de Klankbordgroep Oude Leede jaren negentig) van de diverse Vogelwachten ook uit Delft, Pijnacker, Rotta, enz. Er is dus een bredere interesse en verantwoordelijkheid voor het mede opstellen van het beheerplan en later van de uitvoering van de monitoring. c. David Louwerse geeft aan dat de werkzaamheden bij de inrichting maar ook daarna worden uitgevoerd conform de Flora- en Faunawet. Er zal met de grootste aandacht gelet worden op het voorkomen van verstoringen in het (weide)vogelbroedseizoen. Er wordt gewezen op het kunnen laten stilleggen van de werken als men zich niet aan de wetgeving/regels houdt.	vertegenwoordigd. b. Op een aantal plaatsen in de Inrichtingsschets is aangegeven dat er een nadere invulling in overleg met NMP komt en zo nodig (beheer)aanpassing op grond van ervaring (zoals hoofdstuk 2.3 aspect 4 'als de rietkraag...dan verdere openstelling...', NVO locaties hoofdstuk 4.1 in overleg met NMP vastgesteld). Over het beheer in de Groenzoom is regelmatig in de Klankbordgroep gesproken; de volgende keer is op 8 april.
7. Open houden van de Combinatieweg voor agrarisch verkeer	Dit is akkoord, maar doorgaand agrarisch verkeer hoort ook geen gebruik te maken van deze weg. Alle quadgebruik dient hier ook uitgesloten te worden. Buiten het broedseizoen is de Combinatieweg toegankelijk voor wandelaars.	Het gebruik van de Combinatieweg is preciezer omschreven en ook de Inrichtingskaart is aangepast.
8. De aanleg van de brug over de Bypass moet worden aangepast. Dit moet een dam met duikers zijn.	Dit is de verantwoordelijkheid van HHD. Voor de uitvoering graag aan HHD meegeven dat een zwaar uitgevoerde opvallende brug uit landschappelijk oogpunt niet gewenst is.	Dit is al besproken met HHD op 14 maart jl.
9. Aanlegperiode is in de toegestane periode en wordt voor het broedseizoen in tact gebracht, zodat de weidevogels kunnen terugkeren.	Zie 6	-
10. Z.s.m. dit jaar inzaaien bouwlandperceel met gras.	David Louwerse geeft aan dat hij met de gebruiker van dit perceel afspraak zal maken over inzaaien met een bloemrijk mengsel.	Met de gebruiker heeft David Louwerse afspraken gemaakt (14 maart): er wordt een weidemengsel ingezaaid.

Lijst kritiekpunten VTM

Lilian van der Horst VTM stelt het op prijs om haar ingestuurde brief, "Reactie op aangepast schets ontwerp 2.2+ " van 27 februari 2013, integraal te behandelen.

Kritiekpunten VTM	Reactie Klankbord NMP	Verwerking
<p>1. Algemeen Dit ontwerp wijkt af van de versie waarmee de VTM en SNMW op 2 februari mee instemden. Diverse toevoegingen breken de positieve intentie af waarmee de leden van de NMP hun wensen en ervaringsdeskundigheid inzetten om tot een breed gedragen inrichtingsplan te komen.</p>	<p>Bij de aanbieding hebben de overige leden van het Platform aangegeven het voorliggende Schetsontwerp 2.2+ te ondersteunen. Zij delen deze mening niet.</p>	<p>-</p>
<p>2. Exemplarisch is het hanteren van de term 'graslanden' terwijl het gaat om gebiedseigen veenweidegebieden.</p>	<p>De term grasland is de gebezigde term door boeren en overheid. Tijdens de Regeling Programma Beheer(sinds 2000) en in 2007 opgevolgd door de twee provinciale subsidieregelingen PSN en PSAN (prov. Subsidierereg. Agrarisch Natuurbeheer). Ook de nieuwe subsidieregeling sinds 2009 Index voor natuur en landschap hanteert grasland. Zie in de Inrichtingsschets box 1 pag. 5.</p>	<p>-</p>
<p>3. Voorts de ontkenning van het initiatief van de agrariërs om opdracht te geven voor het opstellen van een weidevogel inventarisatie door Van der Helm/ F. van der Lans.</p>	<p>In de referentielijst staan de titel van rapport en uitvoerder;</p>	<p>De opdrachtgever M. den Uyl (Loonbedrijf Volle Kracht) is toegevoegd.</p>
<p>4. Daarnaast de ontkenning van hun vrijwillige afspraken voor mozaïekbeheer de laatste jaren.</p>	<p>Er is geen beheerhistorie beschreven, van ontkenning is daarom geen sprake. Overigens hebben we in de vergadering van het NMP okt. 2009 ook het gewenste beheer van de Bergboezem besproken en dit is vanuit het projectbureau De Groenzoom neergelegd bij Bureau Beheer Landbouwgronden.</p>	<p>De Intentieverklaring van de agrariërs is opgenomen. Zie hierboven aandachtspunt 5</p>
<p>5. Er wordt een voorschot genomen op de vaststelling van de begrenzing van de PEHS. Alsof het ambtelijke voornemen het democratisch besluitvormingsproces denkt te omzeilen.</p>	<p>In het bestemmingsplan Groenzone Berkel-Pijnacker (2006) zijn de doeleinden "Natuurgebied", enz. als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur opgenomen. Er is derhalve geen voorschot genomen op het besluitvormingsproces.</p>	<p>-</p>
<p>6. De waterstaatkundige werken zouden buiten het akkoord vallen. Geen woord over de verdubbeling van de bergingscapaciteit en de gevolgen van het inzetten van de berging. (Delfland verkreeg ontheffing om kuikens te laten verdrinken voor de extra berging voor water vanuit Delft e.o.). Nu komen de werken positief in beeld.</p>	<p>Dit onderwerp is op 8 maart jl. met mw, Ter Woorst besproken en duidelijk geworden.</p>	<p>-</p>
<p>7. Geen woord over de gevolgen van de ingrepen: de polder drie jaar lang zwart. Niet over de seizoensgevolgen van de kadeophogingen, de disteldruk en ongewenste kruidenopslag. Het oude plas-drasvolume komt</p>	<p>De inrichtingswerkzaamheden worden onder strakke regie uitgevoerd. Het (vervolg) beheer wordt in het Platform geagendeerd.</p>	<p>-</p>

terug in brede stroken NVO's, zonder meerwaarde voor de waterkwaliteit. Zonder kanttekening over beheer, risico's van invasieve exoten en overwoekering van gevarieerde oevervegetatie door riet. De beheerstaken van Delfland zijn een open einde.	Het onderwerp is verder met mw Ter Woorst besproken en duidelijk geworden.	
8. Het pleidooi voor "beheer in één hand" zonder kaderstelling en profielschets riekt naar preferente aanbesteding voor een grote terreinbeheerder.	Zie tabel hierboven nr. 6	-
9. Verantwoording, monitoring, kosten effectiviteit zijn geen punt in deze laatste schets. Juist in dat opzicht scoorde het 'zuinige' alternatief en de eerste versie.	Om vast te stellen of de juiste (beheer)maatregelen worden genomen, is het van belang om te monitoren en te evalueren. Het is ook de (maatschappelijke) verantwoording over de noodzakelijke kosten van beheer. Zie tabel hierboven nr. 6	-
<u>Reacties per paragraaf.</u> 10. Par.2.1, pag. 5: De verordening ruimte is niet definitief. Het natuurbeheerplan is hier onterecht- onrechtmatig zelfs - aan opgehangen. Het natuurbeheerplan is geen onderdeel van deze inrichtingsschets. De inrichting stelt eisen aan het agrarisch beheersplan dat nog niet aan het NMP is voorgelegd.	in de Inrichtingsschets is aangegeven dat de Verordening Ruimte nog vastgesteld moet worden. De doelen in de Natuurbeheer-plannen – zie Inrichtingsschets afb. 3 - zijn op basis van Programma Beheer al in sept. 2009 vastgesteld. De provincie Zuid-Holland hanteert het Natuurbeheerplan 2013. Deze informatie is kader stellend gebruikt. Onze wensen zoals verwoord in de inrichtingsschets zijn hieraan getoetst en er is gebleken dat er voldoende beleidsruimte is om deze gestand te doen.	Het beheerplan komt t.z.t. in het Platform aan de orde.
11. PZH zet in haar beleid in op minder nieuwe natuur aanleg, minder beheerskosten. Participatie middels agrarisch natuurbeheer past in de verbreding van de landbouw met duurzame economie als kostendrager van het gebied.	Het noordelijke deel van de Bergboezem is in de provinciale plannen aangeduid als weidevogelgebied (A01.01) en Nieuwe natuur. Zie Inrichtingsschets afb.3. Het beheer komt later aan de orde. Inschakelen boeren, zie tabel hierboven.	-
12. Fout: Niet alleen het noordelijke deel van de Bergboezem, maar de gehele polder is bijzonder goed weidevogelgebied. Polder Schieveen is geen onderdeel van de Vlinderstrik. Ackerdijkse Plassen is geen specifiek weidevogelgebied, wel een reservaat voor water- en moerasvogels.	De aanduidingen zoals weergegeven in het Natuurbeheerplan 2013 zijn overgenomen. Benadrukt wordt dat Schieveen en Ackerdijk van wezenlijke betekenis zijn voor de weidevogels en door aangepast beheer steeds grotere betekenis krijgen.	De Vlinderstrik is voor een te groot gebied weergegeven in de prov. kaarten en de tekst is aangepast.
13. Het kan niet zijn dat de gehele Bovenvaart KWR gebied wordt. Immers NVO' s verminderen de stroomsnelheid/ afvoercapaciteit, zoals in de Zweth is aangetoond.	De KWR natuurvriendelijke oevers komen in <u>een deel</u> van de Bovenvaart, zie ook Bijlage 1 kaart van het Inrichtingsplan. Het onderwerp is verder met mevr. ter Woorst besproken en het is duidelijk geworden. Er wordt aandacht gevraagd voor de steile randen van de vaarten waardoor hazen enz. verdrinken.	Uitstapplaatsen aan de brede vaarten is reeds voorgesteld bij HDD op 14 mrt jl.
14. Het peilbesluit dient maatwerk te zijn,	Zie tabel hierboven nr. 1	-

afgestemd op het agrarisch beheerplan. Met ruimte voor tijdelijke inundatie.		
15. Het plagadvies i.v.m. bodem fosfaatmobilisatie is gedateerd (2006) en mag geen onderlegger worden voor het te nemen peilbesluit.	Er wordt niet geplagd en bij de keuzes van de natuurvriendelijke oevers wordt rekening gehouden met de uitkomsten van het fosfaatmobilisatieonderzoek uit 2006: er wordt gekozen voor de delen met de minste fosfaatbelasting.	-
16. 2.2, pag. 6: Niet: "lokale natuur- en vogelwachtgroepen vroegen aandacht voor de relatief grote weidevogelpopulatie in de Bergboezem". In navolging van de groep agrariërs in Schieveen hebben VTM en SNMW het rapport 'De broedvogels van de polder Bergboezem Oude Leede geïnitieerd, terwijl de agrariërs de kosten deelden. (Overigens zet de VTM zich – juridisch- in sinds 2001 voor weidevogelbescherming ook op Europees niveau. Onder meer door te pleiten bij de Europese Commissie voor het plaatsen van de grutto op de bijlage 1 van de beschermde soortenlijst. Hun vaste broedgebied is nog steeds niet beschermd. Delfland heeft ontheffing voor het verdrinken van grutto kuikens bij het in werking zetten van de gehele bergingscapaciteit.)	Zie reactie in tabel hierboven nr. 6 a en b	-
17. Helaas is het gronddepot niet voormalig. DE kwalificatie 'vervuilde' ontbreekt. De VTM heeft de aanwezigheid van bodemverontreiniging in het bypass -tracé aangemerkt als aandachtspunt.	De zorg om de vervuilde grondstort wordt breed gedeeld. Voor de sanering is een saneringsplan opgesteld.	'Gronddepot' is gewijzigd in 'vervuilde grondstort'.
18. Na jarenlange strijd tegen vermoerassing zijn de cultuurhistorische waarden erkend. Echter de Bergboezem en de aangrenzende nog gave weilanden behoren tot Oost - Delfland, niet Midden- Delfland. De Bergboezem zelf is een ode aan de kennis en kracht van de generaties vóór ons die de strijd om droge voeten wisten te combineren met een productieve bedrijfsvoering. Met een fraai landschap en de weidevogels als nevenresultaat, geen bijproduct, als vrijwillige eco -dienst aan de samenleving.		Zie 2.1 Bergboezem is een verbindende schakel van de EHS tussen Midden-Delfland en Leidschendam.
19. Paragraaf 2.3; Het struinpad langs de Bovenvaart heeft geen toegevoegde recreatieve waarde: er kan geen rondje gelopen worden. Bovendien zijn de extra rietkragen onwenselijk en mensonvriendelijk. Niet alleen vanwege het teken gevaar en de muggenplaag. Bovendien strijdig met de verlangde openheid en aanleg- en beheerskostenreductie.	Door de andere leden van het overleg wordt aangegeven dat het belangrijk is als mensen de polder – zij het op afstand en zonder te verstoren – kunnen beleven.	Struinpad langs de Bovenvaart is gehandhaafd.
20. Riet verdringt andere planten (wortel concurrentie), bevordert eutrofiëring van het milieu en is bruin en doods tot diep in mei. Een achterhaald idee vanuit de nieuwe natuur	Door het juiste maaibeheer ontstaan soortenrijke rietkragen (grote lisdodde, grote egelskop, grote boterbloem, harig wilgenroosje, moerasspirea, enz.).	-

lobby. Vergeten wordt dat de vossen populatie vanuit Ackersdijk opdringt en dankbaar gebruik zal maken van die ruigten tijden hun rooftochten en als schuilplaats.	Opgemerkt wordt dat er geen enkele vos in de Ackerdijkse plassen zit. Hier wordt actief op gejaagd door NM. Wel zitten ze in het Ruyven.	
21. Geen openstelling in het broedseizoen vanwege rustverstoring en de benodigde extra handhaaf capaciteit.	In het open gedeelte van de polder met de weidevogeldoelstelling spreekt dat voor zich.	-
22. De Combinatieweg moet toegankelijk blijven voor landbouwverkeer. In deze versie lijken de voorwaarden voor agrarisch natuurbeheer selectief verwijderd. Dit is geheel in strijd met het alternatief, de grondslag van de consensus binnen het NMP.	Zie tabel hierboven pt. 7	-
23. De term 'begrazing' is discutabel. 'Beweiding' is beter. Begrazing suggereert voedselarme ruigten. Beweiding impliceert bemesting, een rijk bodemleven waarvan de terugkerende weidevogels aansterken en hun pullen snel groeien. Wederom een verkapte afwijzing van agrarisch natuurbeheer.	Begrazing is een ruimer begrip, waaronder meerdere vormen van veehouderij kunnen worden geschaard.	-
24. 'Kruidenrijk grasland' is een theoretisch eindbeeld van beheer door TBO's. Het duurt 25 jaar (of inzaaien) voordat de grasmat dusdanig verarmd is dat 'kruiden' overheersen. Een invasie van ongewenste kruiden is het gevolg. Het winterbeeld is kale modder en minder groen grasland voor schapen.	De natuurvriendelijke oevers met aangrenzende graslandzones en de zaadbanken bieden veel perspectief op een kruidenrijk grasland. Door monitoren zal blijken of er aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn om de soortenrijkdom te vergroten (bijv. kruidenrijk hooi van elders op het land verspreiden).	-
25. Paragraaf 3.1; Gesteld wordt dat de doelstellingen van het bestreden projectplan uitgangspunt blijven. Er is dus geen zekerheid dat de inrichtingsschets de betreffende delen van het Projectplan vervangt. De afvoercapaciteit wordt immers niet vergroot zolang de capaciteit van de Berkelse Zweth niet is vergroot. De bottleneck bij Zwetheul blijft bestaan.	In hoofdstuk 2 is aangegeven dat het Schetsontwerp de betreffende delen van het Definitief Ontwerp uit 2007 zou moeten vervangen. Het onderwerp is verder met mw.Ter Woorst besproken en is duidelijk geworden. De waterstaatswerken zijn uitdrukkelijk buiten het bezwaar gehouden zie Hoofdstuk 1.1.	-
26. De oorspronkelijke doelstelling van de consensus binnen het NMP is versterking en instandhouding van het weidevogelareaal. Nu wordt gesteld dat de doelsoorten van de PEHS leidend zijn ten koste van weidevogel areaal en beheer. In feite wordt het beoogde plasdrasvolume van 2005 ingehaald met een overvloed van brede NVO's met moerasstroken zonder dat voor deze maatvoering een quotum is opgelegd en uitgelegd.	Zowel in hoofdstuk 4.1 en 4.2 worden de randvoorwaarden voor een duurzaam weidevogelgebied uitvoerig beschreven. Dit krijgt een verder uitwerking in de inrichtingseisen in hoofdstuk 5. De natuurvriendelijke oevers worden in de bovenstaande tabel genoemd onder pt. 2	-
27. Vermelding van ooievaars, reigers en lepelaars ontbreekt. Ganzen wel, maar die vallen onder het ganzenakkoord van vergassing. De Bergboezem valt binnen de 6 km zone van het vliegveld. Voor omringende gebieden is een F.E.R. opgesteld. Een strengere regelgeving is in de maak. De vraag rijst waarom bij deze schets met toch zoveel	Een volledige opsomming van voedselzoekende vogels, trek- en wintergasten is niet beoogd. Om die reden wordt verwezen naar www.waarneming .nl zie Inrichtingsschets hoofdstuk 4.3. Anticiperen op een strengere regelgeving vanuit het oogpunt van vliegveiligheid	De ooievaars, reigers en lepelaars zijn in de tekst toegevoegd (hoofdstuk4.3).

<p>plas-dras hierop niet wordt geanticipeerd. Het 'zuinige' Alternatief biedt een betere balans.</p>	<p>kan heel goed met een aangepast beheer. De plas-drassituatie stroken langs de sloten (enkele meters) en het flexibel peil hebben geen grote aantrekkingskracht op grote groepen verplaatsende (moeras)vogels.</p>	
<p>28. Paragraaf 3.2; Geen 'grasland' maar veenweidegebied. Geen aan te leggen hooidotter of bloemrijk grasland. Dat is theorie. Tenzij bedoeld is dat het gras pas na de bloeiperiode (begin juni, afhankelijk van het weer) gemaaid wordt. Dat past binnen de kaderstelling van agrarisch natuurbeheer.</p>	<p>Zie boven met uitleg waarom grasland een 'normale' aanduiding is. Vanuit de plasdrasoever ontstaat door een adequaat beheer soortenrijke oeverzones die geleidelijk overgaan in het grasland. Naar verwachting ontwikkelt een soortenrijke moerasvegetatie zich uit de aanwezige zaadbanken en door wind- en waterverspreiding van de zaden en plantendelen (wortelstokken) dus 'aanleg' wordt niet beoogd.</p>	
<p>29. Niet de Kronkelkade accentueren met moerasplanten. Ook niet de oude binnenkade beplanten met riet. Is niet kosten effectief en doet afbreuk aan de zo bejubelde openheid en zichtlijnen.</p>	<p>HHD legt langs de Kronkelkade natuurvriendelijke oevers met een rietzone aan. Langs de oude binnenkaden en Combinatieweg komen natuurvriendelijke oevers met moerasplanten. Door beheer komen de soorten zoals die ca. 10 jaar geleden hier stonden, weer terug. De moerasplantenvegetatie (moeraswalstro, moerasvergeet-mijnietje, moeraszegge) heeft een vergelijkbare hoogte als de graslandplantbegroeiing: openheid en zichtlijnen blijven zodoende in stand.</p>	<p>In de tekst is de vegetatiekundige aanduiding rietruigte vervangen door 'riet' met het noemen van een aantal sprekende plantensoorten.</p>
<p>30. Bij de cultuurhistorische waarden hoort ook het vee. Koeien en schapen verlevendigen het landschap. De mensen komen niet alleen moerasplanten en - vogels kijken. Een karekiet die zie je niet. Naast een educatieve waarde heeft beweiding een recreatieve waarde. Zoals gezegd, is de mest voor bodem- en insectenleven, dus voor de versterking van de weidevogelpopulatie van levensbelang.</p>	<p>Seizoenstandbeweiding, extensieve beweiding en nabeweiden (na de hooibouw) met koeien en schapen zijn als beheervormen in hoofdstuk 4 en 5 beschreven. Het beleven van het Hollandse polderlandschap door de recreant is uitdrukkelijk genoemd in hoofdstuk 3.1 Doelstellingen Recreatie en in hoofdstuk 6. Samenvatting /Recreatieve inrichting.</p>	
<p>31. Paragraaf 3.3; Geen wandelpad op de Combinatieweg, wel afsluitbaar maar met openstelling voor agrarisch verkeer.</p>	<p>Zie tabel hierboven pt. 7</p>	
<p>32. Aansluiting bij de infrastructuur van Oudeland is logisch, maar de kronkel en extra brug voor het fietspad nabij de Molenweg niet.</p>	<p>De uitwerking van de infrastructuur is nader bepaald door de gemeente Lansingerland en HHD en is geen onderdeel van de Inrichtingsschets.</p>	
<p>33. Ten slotte ontbreekt de aansluiting met het regionale Polderpad vanuit de Vlinderstrik.</p>	<p>Mogelijke aansluitingen zijn denkbaar, maar liggen buiten het projectgebied.</p>	